

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ  
(717-1025) / ΙΙ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2. Η νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας και η σύγκρουσή της με τους  
«δυνατούς» (σσ. 50-51)

α. Η νομοθετική δραστηριότητα

Οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες **Βασίλειος Α΄** και **Λέων ΣΤ΄** ανέπτυξαν μια δημιουργική νομοθετική δραστηριότητα, η οποία επέτυχε να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις ανάγκες της διοίκησης και της κοινωνίας.

**Δραστηριότητα 1:** Αφού μελετήσετε την υποενότητα (α) στη σελίδα 50 του σχολικού σας εγχειριδίου, να συμπληρώσετε το ακόλουθο σχήμα:

Οι Μακεδόνες

- Αναθεωρούν τη νομοθεσία των Ισαύρων
- Εκδίδουν νόμους προσαρμοσμένους στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής τους.

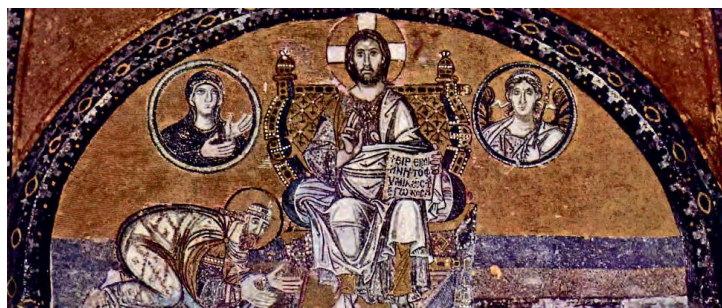
ΣΤΟΧΟΣ

.....

.....

.....

.....



Ο Λέων Στ' γονυπετής παραλαμβάνει τη Θεία Σοφία από τον ένθρονο Χριστό. Ψηφιδωτό από το νάρθηκα της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη (τέλη 9ου αιώνα).

**Δραστηριότητα 2: Αντιστοιχίστε το νομοθετικό έργο με το περιεχόμενό του.**

Νομοθεσία	Περιεχόμενο
1. Πρόχειρος Νόμος	α. Συλλογή νόμων, η οποία αντλεί κυρίως από τις νομικές συλλογές του Ιουστινιανού (60 βιβλία).
2. Επαναγωγή	β. Νέοι νόμοι που απέβλεπαν κυρίως στον περιορισμό της μεγάλης γαιοκτησίας.
3. Βασιλικά	γ. Εισαγωγή στον Πρόχειρο Νόμο που καθόριζε με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του αυτοκράτορα και του πατριάρχη.
4. Επαρχικόν Βιβλίον	δ. Εύχρηστο απάνθισμα νόμων - αντικατέστησε την Εκλογή των Ισαύρων.
5. Νεαρές	ε. Διατάξεις που ρύθμιζαν τη λειτουργία των συντεχνιών της Κωνσταντινούπολης.

1..... 2..... 3..... 4..... 5.....

**β. Νόμοι και αγώνας κατά των δυνατών**



**Δραστηριότητα 3:**

Τι επιδιώκουν οι δυνατοί;

1.....

2.....

3.....

**Δραστηριότητα 4:** Αφού μελετήσετε το παράθεμα Οφέλη από την ύπαρξη των μικροκαλλιεργητών (Νεαρά του 934) στη σελίδα 50 του σχολικού σας εγχειριδίου, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

Σχολιάστε τη συμπεριφορά των δυνατών έναντι των πενήτων, όπως αυτή περιγράφεται στη Νεαρά του έτους 934.

Ποιες επιπτώσεις είχε αυτή η συμπεριφορά στη ζωή των ελεύθερων αγροτών;

Ποια σημασία είχε για το κράτος η διατήρηση και προστασία της τάξης των ελεύθερων αγροτών από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών;

Το Βυζαντινό Κράτος δεν μπορούσε να ανεχθεί αυτές τις επιδιώξεις. Γι' αυτό επί 80 ολόκληρα χρόνια (922-1002) οι αυτοκράτορες προσπάθησαν με τις Νεαρές τους να προστατεύσουν την αγροτική κοινότητα και τους ελεύθερους καλλιεργητές.

**Δραστηριότητα 5:** Αφού μελετήσετε τι πέτυχαν οι τι πέτυχαν οι Μακεδόνες με τους νόμους που επέβαλαν (σελ. 50 του σχολικού σας εγχειριδίου), να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν.



Ο Μακάριος είναι ένας μικροκαλλιεργητής στο θέμα Μακεδονίας. Την άνοιξη του 944 αποφασίζει να πουλήσει ένα χωράφι του. Οι υποψήφιοι αγοραστές είναι:

α



Δημήτριος  
Μανάβης  
Ζει στη  
Θεσσαλονίκη

β



Ευστάθιος Δαλασσηνός  
Δυνατός  
Ζει στο θέμα  
Μακεδονίας, κοντά στο  
χωριό του Μακάριου

γ



Εμμανουήλ  
Σιδεράς  
Ζει στο θέμα  
Μακεδονίας,  
στο ίδιο χωριό  
με τον Μακάριο

δ



Νικόλαος  
Ναυτικός  
Γαμπρός του  
Μακάριου  
Ζει σε ένα χωριό  
στο θέμα  
Κιβυρραιωτών

Σύμφωνα με τις Νεαρές του Ρωμανού Α' ποιος τελικά θα προτιμηθεί; Αν δεν μπορεί να το αγοράσει αυτός που θα προτιμηθεί ποιοι άλλοι ακολουθούν και με ποια σειρά; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

.....  
.....  
.....

### **Κατ' οίκον εργασία:**

Ο Αθανάσιος είναι συγχωριανός του Μακάριου. Είναι και αυτός μικροκαλλιεργητής. Μια Κυριακή του έτους 944 μιλάει στον γιο του Ευθύμιο για το δίκαιο της «προτίμησης» και του εξηγεί γιατί με αυτό προστατεύονται τα κτήματα των μικρών ιδιοκτητών γης από τους δυνατούς. Γράψτε τι μπορεί να είπε ο Αθανάσιος στο γιο του Ευθύμιο.

### **ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

#### **1. Να ελέγξετε την ορθότητα των ακόλουθων φράσεων:**

- α. Ο "Πρόχειρος Νόμος" καθόριζε με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του αυτοκράτορα και του πατριάρχη.....
- β. Τα "Βασιλικά" ήταν διατάξεις που ρύθμιζαν τη λειτουργία των συντεχνιών της Κων/πολης. ....
- γ. Οι "Νεαρές" των Μακεδόνων ήταν νέοι νόμοι που απέβλεπαν κυρίως στον περιορισμό της μεγάλης γαιοκτησίας. ....
- δ. Το "αλληλέγγυον" ήταν νόμος που υποχρέωνε τους "δυνατούς" να πληρώνουν τους φόρους των φτωχών. ....

#### **Θέματα για δημιουργικές εργασίες:**

- 1. Συζήτηση με θέμα: «Οι Δυνατοί στο Βυζάντιο και οι οικονομικά ισχυροί σήμερα. Ομοιότητες και διαφορές».
- 2. Συζήτηση με θέμα: «Το "αλληλέγγυον" στο Βυζάντιο και οι θεσμοί κοινωνικής αλληλεγγύης σήμερα».

#### **Θέμα για συνθετική εργασία (projects):**

Η εξέλιξη των Δυνατών/μεγάλων γαιοκτημόνων από την εποχή του Ιουστινιανού μέχρι την εποχή της Μακεδονικής Δυναστείας και οι προσπάθειες αντιμετώπισής τους από τους βυζαντινούς αυτοκράτορες.